Kirjallinen kysymys KK 111/2017 vp

Timo Harakka sd ym.

Kirjallinen kysymys Kemijoen kalatalousvelvoitteiden noudattamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tehnyt hakemuksen Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden ja -maksujen muuttamisesta siten, että ne vastaisivat entistä paremmin nykytietämyksen mukaista voimalaitosten rakentamisen seurauksena syntynyttä kalaston hoidon tarvetta.

Ely-keskuksen realistinen esitys tähtää Kemijoen muutetun ekologisen tilan selvään parantamiseen ja vaelluskalojen luontaisen lisääntymisen palauttamiseen. Näin pyritään korjaamaan anteeksiantamaton virhe, jolla Kemijoen lohen annettiin kuolla sukupuuttoon voimalaitosrakentamisen myötä.

Kemijoen vesistöalue kattaa 15 prosenttia koko Suomen pinta-alasta. Kemijokeen nousi ennen voimalaitosten rakentamista lohta, meritaimenta, vaellussiikaa ja nahkiaista. Kirjallisuustietojen mukaan Kemijoki oli aikoinaan Pohjanlahden tuottoisin lohijoki. Vuonna 1948 käynnistynyt pääuoman voimaperäinen rakentaminen tehtiin kalakannoista piittaamatta jälleenrakentamisen hektisiin tarpeisiin. Voimayhtiöiden alkuperäiset istutusvelvoitteet määrättiin vasta, kun luonnonkalakannat oli jo hävitetty.

Vuosikymmenet ovat selvästi osoittaneet, että kalakantoja ei voida korvata vain lohen, taimenen, ja siian laitospoikasten istutuksilla. Kalastushoidollinen irvikuva on, että luonnonlohen sijaan Lapin uljaassa valtavirrassa ui evämakkaraa, teollisesti kasvatettua ja istutettua kirjolohta. Vaelluskalojen luontaisen kierron palauttaminen siis vihdoinkin pyrkisi korjaamaan menneen ajan kaloista ja paikallisista ihmisistä piittaamattoman kalastuspolitiikan virheitä.

Valtion enemmistöomistuksessa olevan Kemijoki Oy:n toimitusjohtaja Tuomas Timonen on kuitenkin jo julkisuudessa ilmoittanut, ettei yhtiö missään nimessä hyväksy ehdotettuja toimenpiteitä. Hänen mukaansa Kemijoki Oy tulee vastustamaan niitä "niin pitkälle kuin on tarve". Yhtenä perusteena Timonen käyttää jopa sitä, että "Kemijoella ei ole olemassa uhanalaista lohikantaa vaan tässä pyritään luomaan jotain uutta". Näin siis tapahtunutta ympäristörikosta käytetään ikään kuin vastustamisen perusteena.

Lapin Ely-keskuksen hakemus liittyy myös Sipilän hallituksen kärkihankkeeseen, jossa nostetaan "vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämisen luontopolitiikan kärkeen". Maa- ja

Valmis
5.0

metsätalousministeriön ohjelmassa mainitaan erikseen Kemijoki valittujen pilottikohteiden joukossa.

Samoin valtion omistajaohjausta koskevassa periaatepäätöksessä (13.5.2016) hallitus nostaa valtion omistamien yritysten yhteiskuntavastuun entistä keskeisempään asemaan. "Valtionyhtiöiden on näytettävä esimerkkiä arvojohtamisesta ja yhteiskuntavastuusta osana yritykselle määritettyjä arvoja. Yhteiskuntavastuun kantaminen lähtee periaatteesta, että yritys osana yhteiskuntaa pärjää sitä paremmin, mitä paremmin ympäröivä yhteiskunta voi. (…) Hyvänä yrityskansalaisena yritys osaltaan edesauttaa yhteiskunnan pitkäaikaista kehittymistä ja uudistumista."

Toisin sanoen yhteiskuntavastuu ei täyty, jos valtion omistama yritys pyrkii vain parhaaseen liiketoiminnan tulokseen. Ei riitä, että se huomioi ympäröivän yhteiskunnan yhtä hyvin kuin muut yritykset, vaan sen täytyy "näyttää esimerkkiä". Ympäröivä yhteiskunta — Suomen hallitus — on selvästi ilmoittanut kantanaan, että vaelluskalakantoja on elvytettävä Kemijoessa. Yhtiö toimii selkeästi ja aktiivisesti omistajaohjauksen periaatteita vastaan yhteiskunta- ja ympäristövastuunsa kiistäen.

Toimitusjohtajan uhkaava sanamuoto antaa odottaa pahimmillaan vuosikymmenien oikeusprosessia, jossa vastakkain ovat valtio ja valtio — valtion varoilla. Vahingollinen oikeusprosessi vain hidastaa välttämätöntä eli lohen palauttamista sille kuuluvaan elinympäristöön.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta valtioenemmistöinen Kemijoki Oy noudattaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kärkihankkeen linjausta eikä pyri vahingollisesti jarruttamaan vaelluskalakantojen palauttamista Kemijokeen?*

Helsingissä 22.3.2017

Timo Harakka sd
Touko Aalto vihr
Eeva-Johanna Eloranta sd
Jukka Gustafsson sd
Sanna Marin sd
Ville Skinnari sd